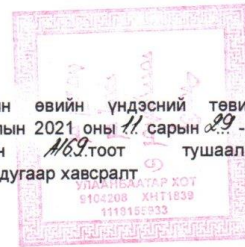

Соёлын өвийн үндэсний төвийн
захирлын 2021 оны 11 сарын 29 -ны
өдрийн 169-тоот тушаалын
зургаадугаар хавсралт

СОЁЛЫН ӨВИЙН БҮРТГЭЛ, МЭДЭЭЛЛИЙН САНГИЙН СОЁЛЫН
БИЕТ БУС ӨВИЙН МЭДЭЭНИЙ МАЯГТ НӨХӨХ ЗААВАР

АГУУЛГА

1. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ	3
2. СОЁЛЫН БИЕТ БУС ӨВИЙН МЭДЭЭНИЙ МАЯГТЫН ТУХАЙ.....	4
3. АЙМАГ, НИЙСЛЭЛИЙН БҮРТГЭЛ, МЭДЭЭЛЛИЙН САНГИЙН МЭДЭЭНИЙ МАЯГТЫГ НӨХӨХ ЗААВАР.....	5-9
4. УЛСЫН НЭГДСЭН БҮРТГЭЛ, МЭДЭЭЛЛИЙН САНГИЙН МЭДЭЭНИЙ МАЯГТЫГ НӨХӨХ ЗААВАР	10-14

НЭГ. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1.1. Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сан (БМС)-гийн соёлын биет бус өвийн мэдээний маягт нь удирдах дээд болон эрх бүхий байгууллага, хуулийн этгээд, олон нийтийг соёлын өвийн тоон дүн статистикийн мэдээллээр хангах эх сурвалж баримт болно.

1.2. Монгол Улсын Статистикийн мэдээллийн маягт MN5522:2005 стандартыг баримтлан энэхүү соёлын биет бус өвийн мэдээний маягтыг боловсруулав.

1.3. Монгол Улсын Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн 23.2 дахь заалтын дагуу тайлагнахдаа соёлын өвийн БМСанд бүртгэгдсэн соёлын биет бус өвийн тоон дүнгийн мэдээг гаргаж, нэгтгэхэд энэхүү маягтыг ашиглана.

1.4. Соёлын өвийн БМСангууд нь энэхүү маягтыг үзүүлэлт бүрээр, бүрэн гүйцэд, үнэн зөв бөглөж, маягтад заасан графикт хугацааны дагуух урсгалаар шат, шатны БМСангуудад маягт болон албан ёсны цахим шуудангаар хүргүүлнэ.

1.5. Соёлын өвийн тоон дүн мэдээг хүргүүлэхдээ маягт болон эксел(Excel) программ дээр хийгдсэн тоон дүнг бичгэн хэлбэрт оруулан (Word дээр хийж) мөн маягт болон цахимаар цуг ирүүлнэ.

1.6. Мэдээний маягтыг ирүүлэхдээ хянасан байгууллагын захирал, мэдээг нэгтгэж гаргасан БМСанч нар тус, тус гарын үсэг зурж, байгууллагын тамга тэмдэг дарж баталгаажуулсан байна.

ХОЁР. СОЁЛЫН БИЕТ БУС ӨВИЙН МЭДЭЭНИЙ МАЯГТЫН ТУХАЙ

1. Соёлын биет бус өвийн мэдээ нь “Соёлын биет бус өвийн мэдээ”, “Соёлын биет бус өвлөн уламжлагчийн мэдээ” гэсэн 2 төрөлд хуваагдана. “Соёлын биет бус өвлөн уламжлагчийн мэдээ” нь дотроо 4 хүснэгтээс бүрдэнэ.

3.1.1. Соёлын биет бус өвийн 20... оны мэдээ

3.1.2. Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн 20... оны мэдээ

3.1.2-1 Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн боловсролын түвшний
20....

оны мэдээ

3.1.2-2. Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн насны бүлгийн 20... оны
мэдээ

3.1.2-3. Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн хөдөлмөр эрхлэлтийн 20...
оны мэдээ

2. Аймаг, нийслэлийн бүртгэл, мэдээллийн сан 3.1.1, 3.1.2, (3.1.2.1-3.1.2.3 хүртэлх) тоот мэдээний маягтуудыг тус тус нөхөж маягтад заасан графикт хугацаанд шатлалын дагуух БМСанд хүргүүлэх ба улсын нэгдсэн бүртгэл, мэдээллийн сан 3.2.1, 3.2.2, (3.2.2-1-3.2.2.3 хүртэлх) тоот мэдээний маягтуудыг нөхөж, соёлын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад хүргүүлнэ.

3. Соёлын биет бус өв, түүнийг өвлөн уламжлагчийн мэдээний маягтуудыг нөхөхдөө Соёлын биет бус өвийн “ich.mongoluv.mn” программд бүртгэгдсэн, эрх бүхий байгууллагын тушаалтны шийдвэрээр шилжилт хөдөлгөөнд орсон өвийн бүртгэлд нэмэлт, өөрчлөлт орсныг хамруулна.

4. Тайлант хугацаа нь өмнөх оны 11 дүгээр сарын 25-наас дараа оны 11 дүгээр сарын 25-ныг хүртэлх хугацаа болно.

5. БД-баганын дугаар, МД-мөрийн дугаар болно.

6. Соёлын өвийн үндэсний төвийн захирлын баталсан соёлын биет бус өв, түүнийг өвлөн уламжлагчийн мэдээний маягыг асуулга, агуулгыг өөрчлөхийг хориглоно.

---o0o---

**ГУРАВ. АЙМАГ, НИЙСЛЭЛИЙН СОЁЛЫН БИЕТ БУС ӨВИЙН МЭДЭЭНИЙ
МАЯГТЫГ НӨХӨХ ЗААВАР**

Аймаг, нийслэлийн БМСангийн соёлын биет бус өвийн оны мэдээний маягт нь “маягт-3.1.1. Соёлын биет бус өвийн 20.... оны мэдээ, “маягт 3.1.2 Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн 20.... оны мэдээ”, “маягт 3.1.2.1 Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн боловсролын түвшний 20.... оны мэдээ”, “маягт 3.1.2.2 Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн насны бүлгийн 20.... ны мэдээ”, “ маягт 3.1.2.3 Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн хөдөлмөр эрхлэлтийн 20.... оны мэдээ” зэрэг эдгээр 5 маягт тус бүрийн тоон дүнгүүдийн нэгтгэл юм.

Маягт 3.1.1. Соёлын биет бус өвийн тоон дүнгийн мэдээний маягтыг нөхөх заавар		
Баганаар		
БД	Үзүүлэлтийн нэр	Үзүүлэлтийн тодорхойлолт
1	Бүгд	Монгол Улсын Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын 2019 оны 759 тоот тушаалаар батлагдсан Соёлын биет бус өвийн Төлөөллийн үндэсний бүртгэл, Монгол Улсын яаралтай хамгаалах шаардлагтай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэлийн ай савд багтсан өвийн тоог бичнэ.
2	Эх хэл аман уламжлал, илэрхийллүүд	Монгол хэл, Монгол үлгэр, Дом шившлэг, Домог үлгэр, Ертөнцийн гурав, Ерөөл, Зүйр цэцэн үг, Бэлэг дэмбэрлийн үг, Магтаал, Шог яриа, Онъсого, Цацал мялаалгын үг, Таавар, Айтыс гэх мэт өвийг хамааруулна.
3	Ардын язгуур урлаг	Бүүвэйн дуу, Монгол ардын уртын дуу, Ардын богино дуу, Морин хуур хөгжмийн уламжлалт урлаг, Монгол хөөмэйн уламжлалт урлаг, Хурдан морины хүүхдийн гийнгоо, Уламжлалт исгэрэх урлаг, Дэмбээдэх ая дуу, Аялгуулан исгэрэх урлаг гэх мэт өвийг хамааруулна.
4	Уламжлалт баяр наадам, зан үйл, ёс, тоглоом наадгай, уриа дуудлага	Монгол наадам, Хүүхдийн угаалга хийх зан үйл, Хүүхдийн даахь үргээх зан үйл, Бэр буулгах зан үйл, Хуримлах зан үйл, Шинэ гэр барих зан үйл, Талийгаачийг оршуулах зан үйл, Мал хөнгөлөх зан үйл, Гүүний үрс гаргах зан үйл, Гүү барих зан үйл, Унага тавих зан үйл, Адуу тамгалах зан үйл, Мал сэтэрлэх зан үйл, Айраг сархадын холбогдолтой зан үйл, Шагай харвах зан үйл, Шагайгаар наадах зан үйл, Цагаан сарын уламжлалт ёслол, зан үйл, Бүргэдийн баяр, бүргэдээр ан хийх зан үйл, Монгол бөөгийн зан үйл, Монгол нүүдлийн зан үйл, Урианхай харвааны уламжлалт зан үйл, Тэмээн поло, Тэмээний уралдаан, Хөдөлмөр, зан үйлийн холбогдолтой уриа дуудлага, Мал аж ахуйн холбогдолтой уриа дуудлага, Ан агнуурын холбогдолтой уриа дуудлага гэх мэт өвийг хамааруулна.
5	Байгалийн болон сав ертөнцийн тухай мэдлэг, зан үйл	Байгаль хамгаалах уламжлалт арга, мэдлэг, Газар шинжих таних мэдлэг ухаан, Шинэ нутаг сонгох мэдлэг, Таван хошуу мал шинжих мэдлэг, Хурдан морь шинжих мэдлэг, Хурдан морь сойх, уралдуулах мэдлэг, Монгол зурхай, Далны мэргэ, Чулуу татах мэргэ, Газар нутгийн нэршил гэх мэт өвийг хамааруулна.
6	Уламжлалт арга ухаан	Цагаан идээ бэлтгэх уламжлалт арга, "Ажийн бор" ааруул, Эзэгий, Улаан идээ боловсруулах арга, Борц, Каз, Битүү хоол, Малын гэдэс дотроор хоол хүнс бэлтгэх арга, Үүц бэлтгэх, Хөх идээ боловсруулах, Монгол үндэсний уламжлалт, цай ундаа, Шимийн архи нэрэх, Гүүний айраг исгэх, Ингэний хоормог исгэх, Хүндэтгэлийн зоог шүүс, Арьс, шир, Ноос, ноолуур, Эсгий хийх уламжлалт арга, Ангийн насны нэршил, Шувуулахуй буюу шувуугаар ан хийх, Бүргэдээр ан хийх, Газар хагалах, боловсруулах, Үр тариа, жимс, ногоо суулгах, хураах, цайруулах, Бариа заслын аргаар анагаах, Мал, амьтны эд эрхтнээр анагаах, Ургамлын зүйлээр анагаах, Дом, шившлэгийн аргаар анагаах, Зүү тавих, Хануур, Төөнүүр хийх, Тан бэлдэх, Гүрэм домын арга ухаан, Ардын уламжлалт малын эмгэг анагаах, Мал хатгах уламжлалт мэдлэг, Мал ханах уламжлалт мэдлэг, Ардын сурган хүмүүжүүлэх ухаан, Бие бялдрын хүмүүжил олгох ухаан, Угийн бичиг хөтлөх монгол уламжлалт мэдлэг гэх мэт өвийг хамааруулна.

7	Мал маллах арга ухаан	Адуун сүрэг маллах арга ухаан, Тэмээн сүрэг маллах арга ухаан, Үхэр сүрэг маллах арга ухаан, Хонин сүрэг маллах арга ухаан, Ямаан сүрэг маллах арга ухаан, Сарлаг маллах арга ухаан, Эцэг мал тавих арга ухаан, ёс гэх мэт өвийг хамааруулж нөхнө.
8	Уламжлалт гар урлал	Монгол хувцасны уламжлалт урлал, Монгол гэрийн уламжлалт урлал, зан үйл, Монголын уламжлалт хээ угалз, Уламжлалт эсгий урлал, Уламжлалт арьс, ширэн урлал, Монгол гутлын урлал, Бөхийн зодог шуудаг хийх урлал, Нум сум хийх уламжлалт урлал, Мөнгөн аяга хийх урлал, Монгол эмээл хийх урлал, Монгол сийлбэрийн уламжлалт урлал, Уламжлалт уран хатгамал, оёдлын урлал, Уламжлалт нэхэх, сүлжих урлал, Монгол зургийн урлал, Зээгт наамлын уламжлалт урлал, Баримал, шуумлын уламжлалт урлал, Үндэсний хөгжмийн зэмсгийн уламжлалт урлал, Үхэр тэрэг хийх уламжлалт технологи, Цахиур буу хийх технологи гэх мэт өвийг хамааруулна.
Баганы баланс шалгалтыг дараах үзүүлэлтээр шалгана. Үүнд: Багана1=Багана(2÷3÷4÷5÷6÷7÷8)		
Мөрөөр		
МД	Үзүүлэлтийн нэр	Үзүүлэлтийн тодорхойлолт
1	Захиргааны байгууллагаар баталгаажсан соёлын биет бус өвийн нийт тоо	Монгол Улсын Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын 2019 оны 759 тоот тушаалаар батлагдсан Соёлын биет бус өвийн Төлөөллийн үндэсний бүртгэл, Монгол Улсын яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэлийн ай савд багтсан өвийн тоог бичнэ.
2	Соёлын биет бус өвийн төлөөллийн үндэсний бүртгэлд хамрагдсан нийт өвийн тоо	Соёлын биет бус өвийн төлөөллийн үндэсний бүртгэлд хамаарах нийт тоог бичнэ.
3	Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэлд хамрагдсан нийт өвийн тоо	Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэлд хамаарах тоог бичнэ.
4	ЮНЕСКО-д бүртгэгдсэн соёлын биет бус өв	ЮНЕСКО-гийн 2003 оны “Соёлын биет бус өвийг хамгаалах тухай” Конвенцийн Хүн төрөлхтний соёлын биет бус өвийн төлөөллийн жагсаалт, Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн жагсаалтад бүртгэгдэж батламж олгогдсон өвийн нийт тоог бичнэ.
5	Хүн төрөлхтний соёлын биет бус өвийн төлөөллийн жагсаалт	ЮНЕСКО-гийн Хүн төрөлхтний соёлын биет бус өвийн төлөөллийн жагсаалтад бүртгэгдэж батламж олгогдсон өвийн тоог бичнэ.
6	Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн жагсаалт	ЮНЕСКО-гийн Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн жагсаалтад бүртгэгдэж батламж олгогдсон өвийн тоог бичнэ.
7	Шавь сургалт	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд зааснаар ойлгоно;
8	Уралдаан, наадам	Соёлын биет бус өв, өвлөн уламжлагчтай холбоотой зохион байгуулсан уралдаан, наадмын тоог бичнэ.
9	Бусад арга хэмжээ	Шавь сургалт, уралдаан наадамд хамаарахгүй соёлын биет бус өвийг хадгалж хамгаалах, сурталчлах, түгээн дэлгэрүүлэх чиглэлээр зохион байгуулагдсан (уул овоо тахих, унага тамгалах, уламжлалт цагааны идээ, гар урлалын үзэсгэлэн худалдаа г.м) үйл ажиллагааны тоог бичнэ.
Мөрний баланс шалгалтыг дараах үзүүлэлтээр шалгана. Үүнд: Мөр1=Мөр(2÷3) Мөр4=Мөр(5÷6) Мөр7=Мөр(8÷9÷10)		

---o0o---

**СОЁЛЫН БИЕТ БУС ӨВИЙГ ӨВЛӨН УЛАМЖЛАГЧИЙН 20.. ОНЫ
МЭДЭЭ /3.1.2-ИЙН МАЯГТЫГ НӨХӨХ ЗААВАР**

Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн 20... оны мэдээний Маягт -3.1.2 нь дотроо дараах 4 хүснэгтээс бүрдэнэ. Үүнд:

Хүснэгт 1. Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн хураангуй мэдээ. Доор тайлбарласан үзүүлэлтүүдийн дагуу нийт соёлын биет бус өвлөн уламжлагчийн тоон дүнг бичнэ .

Хүснэгт 2. Боловсролын түвшний дэлгэрэнгүй мэдээ. Доор тайлбарласан үзүүлэлтүүдийн дагуу өвлөн уламжлагчийн тоон дүнг бичнэ.

Хүснэгт 3. Насны бүлгийн дэлгэрэнгүй мэдээ. Доор тайлбарласан үзүүлэлтүүдийн дагуу тоон дүнг бичнэ.

Хүснэгт 4. Хөдөлмөр эрхлэлтийн дэлгэрэнгүй мэдээ. Доор тайлбарласан үзүүлэлтүүдийн дагуу тоон дүнг бичнэ .

**Хүснэгт 1. Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн хураангуй мэдээний
маягтыг нөхөх заавар**

Баганаар		
БД	Үзүүлэлтийн нэр	Үзүүлэлтийн тодорхойлолт
1	Бүгд багана	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасан, Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн тогтолцооны дагуу шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан нийт хүний тоог бичнэ.
2	Үндэсний жагсаалтаар батлагдсан өвлөн уламжлагчийн тоо	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн дагуу Засгийн газрын бүрэн эрхийн хүрээнд "Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн үндэсний жагсаалт"-д бүртгэгдэж батламж олгогдсон хүний тоог бичих ба үүнээс эмэгтэй өвлөн уламжлагчийн тоог ялгаж бичнэ.
3	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тоог бичиж ба үүнээс эмэгтэй өвлөн уламжлагчийн тоог ялган бичнэ. 2016 оны 2 дугаар сарын 05-ны өдөр батлагдсан "Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай" хуулийн 4-р зүйлийн 4.1.1-т зааснаар ойлгоно. 4.1.1. "хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн" гэдэгт бие махбодь, оюун санаа, сэтгэл мэдрэл, мэдрэхүйн байнгын согог нь орчны бусад саадтай нийлсний улмаас бусдын адил нийгмийн амьдралд бүрэн дүүрэн, үр дүнтэй оролцох чадвар нь хязгаарлагдсан хүний тоог бичнэ.
4	Уламжилсан хэлбэр	Уламжлалт шавь сургалт, академик буюу танхимын сургалтын нийт тоог бичнэ.
5	Уламжлалт шавь сургалтаар (албан бус)	Уламжлалт буюу шавь сургалт /албан бус/-аар сурсан хүний тоог бичнэ.
6	Академик буюу танхимын сургалтаар (албан)	Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын тухай хуульд зааснаар ойлгоно.

Мөрөөр

МД	Үзүүлэлтийн нэр	Үзүүлэлтийн тодорхойлолт
1	Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн анхан шатны бүртгэлд бүртгэгдсэн (ich.mongoluv.mn программд) хүний тоон дүн	Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн анхан шатны бүртгэлд бүртгэгдсэн хүний тоог бичнэ.
2-6	Маягт 3.1.1-ийн баганы үзүүлэлтэд багтсан 7 ай сав энэ мэдээний үзүүлэлтэд дахин тусгагдсан болно.	Маягт 3.1-ийн баганы үзүүлэлтийн нэрний 2-6 дугаарт бичигдсэн 7 ай савын төрөл зүйлийн тодорхойлолттой адилхан авч үзнэ.

Баганы баланс шалгалтыг дараах үзүүлэлтээр шалгана. Үүнд:

Багана1=Багана(6÷7)

Багана2=Багана(2÷3)

Багана4=Багана(4÷5)

**Хүснэгт 2. Боловсролын түвшний дэлгэрэнгүй мэдээний
маягтыг нөхөх заавар**

Баганаар		
БД	Үзүүлэлтийн нэр	Үзүүлэлтийн тодорхойлолт
1	Бүгд багана	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасан, Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн тогтолцооны дагуу шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан нийт хүний тоог бичнэ.
2	Боловсролгүй	ЕБС-ийн 3 дугаар ангийг (1975-1996 он хүртэл), 4 дүгээр ангийг (1975 он хүртэл, 1997-2004 он дуустал), 5 дугаар ангийг (2005 оноос хойш) төгсөөгүй бол мөн 2010 онд ЕБС-ийн 1-5 дугаар ангид сурч байгаа, сурч байгаад сургуулиа орхисон хүний тоог бичнэ.
3	Бага	ЕБС-ийн 3 дугаар ангийг (1975-1996 он хүртэл), 4 дүгээр ангийг (1975 он хүртэл, 1997-2004 он дуустал), 5 дугаар ангийг (2005 оноос хойш) төгссөн, мөн албан бус боловсролын дүйцсэн хөтөлбөрийн сургалтад хамрагдаж төгссөн хүний тоог бичнэ.
4	Бүрэн бус дунд	Ерөнхий боловсролын сургуулийн 7 дугаар ангийг (1975 он хүртэл хуучин системээр) 8-р анги төгссөн үнэмлэхтэй хүмүүсийг бүрэн бус дунд боловсролтой гэж үзнэ.
5	Бүрэн дунд	ЕБС-ийн 10 дугаар ангийг (2006 он дуустал), 11 дүгээр ангийг (2006 он ба түүнээс хойш) өдөр, 12 дугаар ангийг (2015 оноос хойш) өдөр, орой эчнээгээр төгссөн, мөн албан бус боловсролын дүйцсэн хөтөлбөрийн сургалтад хамрагдаж төгссөн, бүрэн дунд боловсролын аттестат ба үнэмлэхтэй хүний тоог бичнэ.
6	Тусгай дунд	Мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төв (МСҮТ, хуучнаар ТМС) төгссөн, мэргэжлийн үнэмлэхтэй хүний тоог бичнэ.
7	Дээд	Диплом, бакалавр, магистр, доктор ба түүнээс дээш / гадаад, дотоодын их, дээд сургууль, коллежийг өдөр, орой, эчнээгээр төгссөн, дипломын дээд, бакалавр, магистр, докторын зэргийн диплом болон түүнтэй адилтгах боловсролын баримт бичиг бүхий хүмүүсийг Дээд боловсролтой гэж үзнэ. Түүнчлэн Улсын багшийн их сургуулийг 1964 оноос өмнө 3 жилээр, Намын дээд сургуулийг 1966 оноос өмнө, Намын дээд сургуулийн дэргэдэх 2 жилийн курс, мөн Марксизм-Ленинизмын оройн дээд сургууль, Дорно дахины хөдөлмөрчдийн их сургууль (КУТВ) төгссөн хүнийг оруулна.
Мөрөөр		
МД	Үзүүлэлтийн нэр	Үзүүлэлтийн тодорхойлолт
1	Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн анхан шатны бүртгэлд хамрагдсан хүний нийт тоо	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасан, Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн тогтолцооны дагуу шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан нийт хүний тоог бичнэ.
2-6	Маягт 3.1.1-ийн баганы үзүүлэлтэд багтсан 7 ай сав энэ мэдээний үзүүлэлтэд дахин тусгагдсан болно.	Маягт 3.1.1-ийн баганы үзүүлэлтийн нэрний 2-6 дугаарт бичигдсэн 7 ай савын төрөл зүйлийн тодорхойлолттой адилхан авч үзнэ.
Баганы баланс шалгалтыг дараах үзүүлэлтээр шалгана. Үүнд: Багана1= Багана1(3÷5+7÷9÷11÷13);		
Хүснэгт 3. Насны бүлгийн дэлгэрэнгүй мэдээний маягтыг нөхөх заавар		
Баганаар		
БД	Үзүүлэлтийн нэр	Үзүүлэлтийн нэр
1	Бүгд багана	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасан, Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн тогтолцооны дагуу шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан нийт хүний тоог бичнэ.
2	18 – хүртэлх	0-оос 18 хүртэлх настай шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан хүний тоог бичнэ.
3	19-35	19-аас 35 хүртэлх настай шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан хүний тоог бичнэ.
4	36-50	36-аас 50 хүртэлх настай шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан хүний тоог бичнэ.
5	51-64	51-аас 64 хүртэлх настай шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан хүний тоог бичнэ.

6	65-аас дээш	65 -аас дээш настай шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан хүний тоог бичнэ.
Мөрөөр		
МД	Үзүүлэлтийн нэр	Үзүүлэлтийн нэр
1	Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн анхан шатны бүртгэлд хамрагдсан хүний нийт тоо	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасан, Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн тогтолцооны дагуу шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан нийт хүний тоог бичнэ.
2-6	Маягт 3.1.1-ийн баганы үзүүлэлтэд багтсан 7 ай сав энэ мэдээний үзүүлэлтэд дахин тусгагдсан болно.	Маягт 3.1.1-ийн баганы үзүүлэлтийн нэрний 2-6 дугаарт бичигдсэн 7 ай савын төрөл зүйлийн тодорхойлолттой адилхан авч үзнэ.
Баганы баланс шалгалтыг дараах үзүүлэлтээр шалгана. Үүнд: Багана1= Багана1=Багана(3÷5÷7÷11)		
Хүснэгт 4. Хөдөлмөр эрхлэлтийн дэлгэрэнгүй мэдээний маягтыг нөхөх заавар		
Баганаар		
БД	Үзүүлэлтийн нэр	Үзүүлэлтийн тодорхойлолт
1	Бүгд багана	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасан, Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн тогтолцооны дагуу шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан нийт хүний тоог бичнэ.
2	Төрийн байгууллага	Улсын төсвөөс санхүүждэг хуулийн этгээдийг ойлгоно.
3	Хувийн хэвшлийн байгууллага	Улсын бүртгэлд бүртгэгдэж, аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа компани, нөхөрлөл, хоршоо, төрийн болон орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоотой үйлдвэрийн газар, тэдгээртэй адилтгах орлогын албан татвар төлөх үүрэг бүхий хуулийн этгээд, хуулийн этгээдийн эрхгүй этгээд болон үндсэн үйл ажиллагаа нь ашгийн бус боловч бараа борлуулах, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлж орлого олсон дотоод, гадаадын хуулийн этгээдийг ойлгоно. /аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хууль/
4	Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч	Дангаараа болон бусадтай хамтран аж ахуй эрхэлж, татварын албанд бүртгүүлэн бизнесийнхээ үйл ажиллагаанд нөлөөлөх шийдвэрээ хараат бусаар бие даан гаргадаг иргэний (хүн) тоо; /Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хууль"-аас дэлгэрэнгүй үзнэ үү./
5	Малчин	Мал аж ахуй эрхэлж үндсэн орлогоо олдог иргэний (хүн) тоог бичнэ.Тэтгэвэрт гарсан хүн энэ хэсэгт хамаарахгүй.
6	Оюутан	Ерөнхий боловсролын сургууль юм уу ахлах сургуулиа дүүргээд ИХ , дээд сургуульд суралцаж буй сурагч, оюутаны тоог бичнэ.
7	Сурагч	Ерөнхий боловсролыг эзэмшихээр сурч буй 6 наснаас 18 нас хүртэлх хүүхдийг сурагч гэж ойлгоно.
8	Тэтгэвэрт	"Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай" хуулийн дагуу өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгосон иргэнийг ойлгоно.
Мөрөөр		
МД	Үзүүлэлтийн нэр	Үзүүлэлтийн тодорхойлолт
1	Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн анхан шатны бүртгэлд хамрагдсан хүний нийт тоо	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасан, Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн тогтолцооны дагуу шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан нийт хүний тоог бичнэ.
2-6	Маягт 3.1.1-ийн баганы үзүүлэлтэд багтсан 7 ай сав энэ мэдээний үзүүлэлтэд дахин тусгагдсан болно.	Маягт 3.1.1-ийн баганы үзүүлэлтийн нэрний 2-6 дугаарт бичигдсэн 7 ай савын төрөл зүйлийн тодорхойлолттой адилхан авч үзнэ.
Багана1=(2÷3÷4÷5÷6÷7÷8); Багана2= Багана(2÷3÷4÷5÷6÷7÷8)		

---о0о---

**ГУРАВ. УЛСЫН НЭГДСЭН БМСАНГИЙН МЭДЭЭНИЙ
МАЯГТЫГ НӨХӨХ ЗААВАР**

Улс, аймгийн музей болон аймаг, нийслэлийн БМСангуудаас ирүүлсэн соёлын биет бус өвийн оны мэдээний тоон дүнг нэгтгэх ажлыг зохион байгуулна.

Маягт 3.2.1 Соёлын биет бус өвийн тоон дүнгийн мэдээний маягтыг нөхөх заавар		
Баганаар		
БД	Үзүүлэлтийн нэр	Үзүүлэлтийн тодорхойлолт
1	Бүгд багана	Монгол Улсын Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын 2019 оны 759 тоот тушаалаар батлагдсан Соёлын биет бус өвийн Төлөөллийн үндэсний бүртгэл, Монгол Улсын яаралтай хамгаалах шаардлагтай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэлийн ай савд багтсан өвийн тоог бичнэ.
2	Эх хэл аман уламжлал, илэрхийллүүд	Монгол хэл, Монгол үлгэр, Дом шившлэг, Домог үлгэр, Ертөнцийн гурав, Ерөөл, Зүйр цэцэн үг, Бэлэг дэмбэрлийн үг, Магтаал, Шог яриа, Онъого, Цацал мялаалгын үг, Таавар, Айтыс гэх мэт өвийг хамааруулна.
3	Ардын язгуур урлаг	Бүүвэйн дуу, Монгол ардын уртын дуу, Ардын богино дуу, Морин хуур хөгжмийн уламжлалт урлаг, Монгол хөөмэйн уламжлалт урлаг, Хурдан морины хүүхдийн гийнгоо, Уламжлалт исгэрэх урлаг, Дэмбээдэх ая дуу, Аялгуулан исгэрэх урлаг гэх мэт өвийг хамааруулна.
4	Уламжлалт баяр наадам, зан үйл, ёс, тоглоом наадгай, уриа дуудлага	Монгол наадам, Хүүхдийн угаалга хийх зан үйл, Хүүхдийн даахь үргээх зан үйл, Бэр буулгах зан үйл, Хуримлах зан үйл, Шинэ гэр барих зан үйл, Талийгаачийг оршуулах зан үйл, Мал хөнгөлөх зан үйл, Гүүний үрс гаргах зан үйл, Гүү барих зан үйл, Унага тавих зан үйл, Адуу тамгалах зан үйл, Мал сэтэрлэх зан үйл, Айраг сархадын холбогдолтой зан үйл, Шагай харвах зан үйл, Шагайгаар наадах зан үйл, Цагаан сарын уламжлалт ёслол, зан үйл, Бүргэдийн баяр, бүргэдээр ан хийх зан үйл, Монгол бөөгийн зан үйл, Монгол нүүдлийн зан үйл, Урианхай харвааны уламжлалт зан үйл, Тэмээн поло, Тэмээний уралдаан, Хөдөлмөр, зан үйлийн холбогдолтой уриа дуудлага, Мал аж ахуйн холбогдолтой уриа дуудлага, Ан агнуурын холбогдолтой уриа дуудлага гэх мэт өвийг хамааруулна.
5	Байгалийн болон сав ертөнцийн тухай мэдлэг, зан үйл	Байгаль хамгаалах уламжлалт арга, мэдлэг, Газар шинжих таних мэдлэг ухаан, Шинэ нутаг сонгох мэдлэг, Таван хошуу мал шинжих мэдлэг, Хурдан морь шинжих мэдлэг, Хурдан морь сойх, уралдуулах мэдлэг, Монгол зурхай, Далны мэргэ, Чулуу татах мэргэ, Газар нутгийн нэршил гэх мэт өвийг хамааруулна.
6	Уламжлалт арга ухаан	Цагаан идээ бэлтгэх уламжлалт арга, "Ажийн бор" ааруул, Эзэгий, Улаан идээ боловсруулах арга, Борц, Каз, Битүү хоол, Малын гэдэс дотроор хоол хүнс бэлтгэх арга, Үүц бэлтгэх, Хөх идээ боловсруулах, Монгол үндэсний уламжлалт, цай ундаа, Шимийн архи нэрэх, Гүүний айраг исгэх, Ингэний хоормог исгэх, Хүндэтгэлийн зоог шүүс, Арьс, шир, Ноос, ноолуур, Эсгий хийх уламжлалт арга, Ангийн насны нэршил, Шувуулахуй буюу шувуугаар ан хийх, Бүргэдээр ан хийх, Газар хагалах, боловсруулах, Үр тариа, жимс, ногоо суулгах, хураах, цайруулах, Бариа заслын аргаар анагаах, Мал, амьтны эд эрхтнээр анагаах, Ургамлын зүйлээр анагаах, Дом, шившлэгийн аргаар анагаах, Зүү тавих, Хануур, Төөнүүр хийх, Тан бэлдэх, Гүрэм домын арга ухаан, Ардын уламжлалт малын эмгэг анагаах, Мал хатгах уламжлалт мэдлэг, Мал ханах уламжлалт мэдлэг, Ардын сурган хүмүүжүүлэх ухаан, Бие бялдрын хүмүүжил олгох ухаан, Угийн бичиг хөтлөх монгол уламжлалт мэдлэг гэх мэт өвийг хамааруулна.
7	Мал маллах арга ухаан	Адуун сүрэг маллах арга ухаан, Тэмээн сүрэг маллах арга ухаан, Үхэр сүрэг маллах арга ухаан, Хонин сүрэг маллах арга ухаан, Ямаан сүрэг маллах арга ухаан, Сарлаг маллах арга ухаан, Эцэг мал тавих арга ухаан, ёс гэх мэт өвийг хамааруулж нөхнө.
8	Уламжлалт гар урлал	Монгол хувцасны уламжлалт урлал, Монгол гэрийн уламжлалт урлал, зан үйл, Монголын уламжлалт хээ угалз, Уламжлалт эсгий

		урлал, Уламжлалт арьс, ширэн урлал, Монгол гутлын урлал, Бөхийн зодог шуудаг хийх урлал, Нум сум хийх уламжлалт урлал, Мөнгөн аяга хийх урлал, Монгол эмээл хийх урлал, Монгол сийлбэрийн уламжлалт урлал, Уламжлалт уран хатгамал, оёдлын урлал, Уламжлалт нэхэх, сүлжих урлал, Монгол зургийн урлал, Зээгт наамлын уламжлалт урлал, Баримал, шуумлын уламжлалт урлал, Үндэсний хөгжмийн зэмсгийн уламжлалт урлал, Үхэр тэрэг хийх уламжлалт технологи, Цахиур буу хийх технологи гэх мэт өвийг хамааруулна.
Мөрөөр		
МД	Үзүүлэлтийн нэр	Үзүүлэлтийн тодорхойлолт
1	Захиргааны байгууллагаар баталгаажсан соёлын биет бус өвийн нийт тоо	Монгол Улсын Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайдын 2019 оны 759 тоот тушаалаар батлагдсан Соёлын биет бус өвийн Төлөөллийн үндэсний бүртгэл, Монгол Улсын яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэлийн ай савд багтсан өвийн тоог бичнэ.
2	Соёлын биет бус өвийн төлөөллийн үндэсний бүртгэлд хамрагдсан нийт өвийн тоо	Соёлын биет бус өвийн төлөөллийн үндэсний бүртгэлд хамаарах нийт тоог бичнэ.
3	Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэлд хамрагдсан нийт өвийн тоо	Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн үндэсний бүртгэлд хамаарах тоог бичнэ.
4	ЮНЕСКО-д бүртгэгдсэн соёлын биет бус өв	ЮНЕСКО-гийн 2003 оны “Соёлын биет бус өвийг хамгаалах тухай” Конвенцийн Хүн төрөлхтний соёлын биет бус өвийн төлөөллийн жагсаалт, Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн жагсаалтад бүртгэгдэж батламж олгогдсон өвийн нийт тоог бичнэ.
5	Хүн төрөлхтний соёлын биет бус өвийн төлөөллийн жагсаалт	ЮНЕСКО-гийн Хүн төрөлхтний соёлын биет бус өвийн төлөөллийн жагсаалтад бүртгэгдэж батламж олгогдсон өвийн тоог бичнэ.
6	Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн жагсаалт	ЮНЕСКО-гийн Яаралтай хамгаалах шаардлагатай соёлын биет бус өвийн жагсаалтад бүртгэгдэж батламж олгогдсон өвийн тоог бичнэ.
7	Шавь сургалт	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд зааснаар ойлгоно;
8	Уралдаан, наадам	Соёлын биет бус өв, өвлөн уламжлагчтай холбоотой зохион байгуулсан уралдаан, наадмын тоог бичнэ.
9	Бусад арга хэмжээ	Шавь сургалт, уралдаан наадамд хамаарахгүй соёлын биет бус өвийг хадгалж хамгаалах, сурталчлах, түгээн дэлгэрүүлэх чиглэлээр зохион байгуулагдсан (уул овоо тахиx, унага тамгалах, уламжлалт цагааны идээ, гар урлалын үзэсгэлэн худалдаа г.м) үйл ажиллагааны тоог бичнэ.
Баганы баланс шалгалтыг дараах үзүүлэлтээр шалгана. Үүнд: Багана(2÷3÷4÷5÷6÷7÷8) Багана1=Мөр (2÷3÷4÷5÷6÷7÷8÷9÷10÷11÷12÷13÷14÷15÷16÷17÷18÷19÷20÷21÷22÷23)		

---o0o---

**СОЁЛЫН БИЕТ БУС ӨВИЙГ ӨВЛӨН УЛАМЖЛАГЧИЙН 20.. ОНЫ
МЭДЭЭ /3.2.2-ИЙН МАЯГТЫГ НӨХӨХ ЗААВАР**

Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн 20... оны мэдээний Маягт -3.2.2 нь дотроо дараах 4 хүснэгтээс бүрдэнэ. Үүнд:

Хүснэгт 1. Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн хураангуй мэдээ. Доор тайлбарласан үзүүлэлтүүдийн дагуу нийт соёлын биет бус өвлөн уламжлагчийн тоон дүнг бичнэ .

Хүснэгт 2. Боловсролын түвшний дэлгэрэнгүй мэдээ. Доор тайлбарласан үзүүлэлтүүдийн дагуу өвлөн уламжлагчийн тоон дүнг бичнэ.

Хүснэгт 3. Насны бүлгийн дэлгэрэнгүй мэдээ. Доор тайлбарласан үзүүлэлтүүдийн дагуу тоон дүнг бичнэ .

Хүснэгт 4. Хөдөлмөр эрхлэлтийн дэлгэрэнгүй мэдээ. Доор тайлбарласан үзүүлэлтүүдийн дагуу тоон дүнг бичнэ .

Хүснэгт 1. Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн хураангуй мэдээний маягтыг нөхөх заавар

Баганаар		
БД	Үзүүлэлтийн нэр	Үзүүлэлтийн тодорхойлолт
1	Бүгд багана	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасан, Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн тогтолцооны дагуу шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан нийт хүний тоог бичнэ.
2	Үндэсний жагсаалтаар батлагдсан өвлөн уламжлагчийн тоо	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн дагуу Засгийн газрын бүрэн эрхийн хүрээнд "Соёлын биет бус өвийг өвлөн уламжлагчийн үндэсний жагсаалт"-д бүртгэгдэж батламж олгогдсон хүний тоог бичих ба үүнээс эмэгтэй өвлөн уламжлагчийн тоог ялгаж бичнэ.
3	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тоог бичиж ба үүнээс эмэгтэй өвлөн уламжлагчийн тоог ялган бичнэ. 2016 оны 2 дугаар сарын 05-ны өдөр батлагдсан “Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай” хуулийн 4-р зүйлийн 4.1.1-т зааснаар ойлгоно. 4.1.1. “хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн” гэдэгт бие махбодь, оюун санаа, сэтгэл мэдрэл, мэдрэхүйн байнгын согог нь орчны бусад саадтай нийлсний улмаас бусдын адил нийгмийн амьдралд бүрэн дүүрэн, үр дүнтэй оролцох чадвар нь хязгаарлагдсан хүний тоог бичнэ.
4	Уламжилсан хэлбэр	Уламжлалт шавь сургалт, академик буюу танхимын сургалтын нийт тоог бичнэ.
5	Уламжлалт шавь сургалтаар (албан бус)	Уламжлалт буюу шавь сургалт /албан бус/-аар сурсан хүний тоог бичнэ.
6	Академик буюу танхимын сургалтаар (албан)	Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын тухай хуульд зааснаар ойлгоно.
Мөрөөр		
МД	Үзүүлэлтийн нэр	Үзүүлэлтийн тодорхойлолт
1	Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн анхан шатны бүртгэлд бүртгэгдсэн (ich.mongoluv.mn программд) хүний тоон дүн	Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн анхан шатны бүртгэлд бүртгэгдсэн хүний тоог бичнэ.
2	Маягт 3.1.1-ийн баганы үзүүлэлтэд багтсан 7 ай сав энэ мэдээний үзүүлэлтэд дахин тусгагдсан болно.	Маягт 3.1.1-ийн баганы үзүүлэлтийн нэрний 2-6 дугаарт бичигдсэн 7 ай савын төрөл зүйлийн тодорхойлолттой адилхан авч үзнэ.
Баганы баланс шалгалтыг дараах үзүүлэлтээр шалгана. Үүнд: Багана1= Багана(2÷6÷9) Багана1=Мөр(2÷3÷4÷5÷6÷7÷8÷9÷10÷11÷12÷13÷14÷15÷16÷17÷18÷19÷20÷21÷22÷23)		
Хүснэгт 2. Боловсролын түвшний дэлгэрэнгүй мэдээний маягтыг нөхөх заавар		

Баганаар		
БД	Үзүүлэлтийн нэр	Үзүүлэлтийн тодорхойлолт
1	Бүгд багана	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасан, Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн тогтолцооны дагуу шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан нийт хүний тоог бичнэ.
2	Боловсролгүй	ЕБС-ийн 3 дугаар ангийг (1975-1996 он хүртэл), 4 дүгээр ангийг (1975 он хүртэл, 1997-2004 он дуустал), 5 дугаар ангийг (2005 оноос хойш) төгсөөгүй бол мөн 2010 онд ЕБС-ийн 1-5 дугаар ангид сурч байгаа, сурч байгаад сургуулиа орхисон хүний тоог бичнэ.
3	Бага	ЕБС-ийн 3 дугаар ангийг (1975-1996 он хүртэл), 4 дүгээр ангийг (1975 он хүртэл, 1997-2004 он дуустал), 5 дугаар ангийг (2005 оноос хойш) төгссөн, мөн албан бус боловсролын дүйцсэн хөтөлбөрийн сургалтад хамрагдаж төгссөн хүний тоог бичнэ.
4	Бүрэн бус дунд	Ерөнхий боловсролын сургуулийн 7 дугаар ангийг (1975 он хүртэл хуучин системээр) 8-р анги төгссөн үнэмлэхтэй хүмүүсийг бүрэн бус дунд боловсролтой гэж үзнэ.
5	Бүрэн дунд	ЕБС-ийн 10 дугаар ангийг (2006 он дуустал), 11 дүгээр ангийг (2006 он ба түүнээс хойш) өдөр, 12 дугаар ангийг (2015 оноос хойш) өдөр, орой эчнээгээр төгссөн, мөн албан бус боловсролын дүйцсэн хөтөлбөрийн сургалтад хамрагдаж төгссөн, бүрэн дунд боловсролын аттестат ба үнэмлэхтэй хүний тоог бичнэ.
6	Тусгай дунд	Мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төв (МСҮТ, хуучнаар ТМС) төгссөн, мэргэжлийн үнэмлэхтэй хүний тоог бичнэ.
7	Дээд	Диплом, бакалавр, магистр, доктор ба түүнээс дээш / гадаад, дотоодын их, дээд сургууль, коллежийг өдөр, орой, эчнээгээр төгссөн, дипломын дээд, бакалавр, магистр, докторын зэргийн диплом болон түүнтэй адилтгах боловсролын баримт бичиг бүхий хүмүүсийг Дээд боловсролтой гэж үзнэ. Түүнчлэн Улсын багшийн их сургуулийг 1964 оноос өмнө 3 жилээр, Намын дээд сургуулийг 1966 оноос өмнө, Намын дээд сургуулийн дэргэдэх 2 жилийн курс, мөн Марксизм-Ленинизмын оройн дээд сургууль, Дорно дахины хөдөлмөрчдийн их сургууль (КУТВ) төгссөн хүнийг оруулна.

Мөрөөр

МД	Үзүүлэлтийн нэр	Үзүүлэлтийн тодорхойлолт
1	Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн анхан шатны бүртгэлд хамрагдсан хүний нийт тоо	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасан, Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн тогтолцооны дагуу шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан нийт хүний тоог бичнэ.
2-6	Маягт 3.1.1-ийн баганы үзүүлэлтэд багтсан 7 ай сав энэ мэдээний үзүүлэлтэд дахин тусгагдсан болно.	Маягт 3.1-ийн баганы үзүүлэлтийн нэрний 2-6 дугаарт бичигдсэн 7 ай савын төрөл зүйлийн тодорхойлолттой адилхан авч үзнэ.

Багана1=Мөр (2+3+4+5+6+7+8+9+10+11+12+13+14+15+16+17+18+19+20+21+22+23)

Хүснэгт 3. Насны бүлгийн дэлгэрэнгүй мэдээний маягтыг нөхөх заавар

Баганаар		
БД	Үзүүлэлтийн нэр	Үзүүлэлтийн нэр
1	Бүгд багана	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасан, Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн тогтолцооны дагуу шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан нийт хүний тоог бичнэ.
2	18 – хүртэлх	0-оос 18 хүртэлх настай шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан хүний тоог бичнэ.
3	19-35	19-аас 35 хүртэлх настай шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан хүний тоог бичнэ.
4	36-50	36-аас 50 хүртэлх настай шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан хүний тоог бичнэ.
5	51-64	51-аас 64 хүртэлх настай шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан хүний тоог бичнэ.

6	65-аас дээш	65 -аас дээш настай шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан хүний тоог бичнэ.
Мөрөөр		
МД	Үзүүлэлтийн нэр	Үзүүлэлтийн нэр
1	Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн анхан шатны бүртгэлд хамрагдсан хүний нийт тоо	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасан, Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн тогтолцооны дагуу шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан нийт хүний тоог бичнэ.
2-6	Маягт 3.1.1-ийн баганы үзүүлэлтэд багтсан 7 ай савийн үзүүлэлт 2-6 энэ мөрний үзүүлэлтэд адил тусгагдсан	Маягт 3.1.1-ийн баганы үзүүлэлтийн нэрний 2-6 дугаарт бичигдсэн 7 ай савын төрөл зүйлийн тодорхойлолттой адилхан авч үзнэ.
Баганы баланс шалгалтыг дараах үзүүлэлтээр шалгана. Үүнд: Багана 1= Мөр(2÷3÷4÷5÷6÷7÷8÷9÷10÷11÷12÷13÷14÷15÷16÷17÷18÷19÷20÷21÷22÷23)		
Хүснэгт 4. Хөдөлмөр эрхлэлтийн дэлгэрэнгүй мэдээний маягтыг нөхөх заавар		
Баганаар		
БД	Үзүүлэлтийн нэр	Үзүүлэлтийн тодорхойлолт
1	Бүгд багана	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасан, Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн тогтолцооны дагуу шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан нийт хүний тоог бичнэ.
2	Төрийн байгууллага	Улсын төсвөөс санхүүждэг хуулийн этгээдийг ойлгоно.
3	Хувийн хэвшлийн байгууллага	Улсын бүртгэлд бүртгэгдэж, аж ахуйн үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа компани, нөхөрлөл, хоршоо, төрийн болон орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоотой үйлдвэрийн газар, тэдгээртэй адилтгах орлогын албан татвар төлөх үүрэг бүхий хуулийн этгээд, хуулийн этгээдийн эрхгүй этгээд болон үндсэн үйл ажиллагаа нь ашгийн бус боловч бараа борлуулах, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлж орлого олсон дотоод, гадаадын хуулийн этгээдийг ойлгоно. /аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хууль/
4	Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч	Дангаараа болон бусадтай хамтран аж ахуй эрхэлж, татварын албанд бүртгүүлэн бизнесийнхээ үйл ажиллагаанд нөлөөлөх шийдвэрээ хараат бусаар бие даан гаргадаг иргэний (хүн) тоо; /Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хууль"-аас дэлгэрэнгүй үзнэ үү./
5	Малчин	Мал аж ахуй эрхэлж үндсэн орлогоо олдог иргэний (хүн) тоог бичнэ.Тэтгэвэрт гарсан хүн энэ хэсэгт хамаарахгүй.
6	Оюутан	Ерөнхий боловсролын сургууль юм уу ахлах сургуулиа дүүргээд ИХ , дээд сургуульд суралцаж буй сурагч, оюутаны тоог бичнэ.
7	Сурагч	Ерөнхий боловсролыг эзэмшихээр сурч буй 6 наснаас 18 нас хүртэлх хүүхдийг сурагч гэж ойлгоно.
8	Тэтгэвэрт	"Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай" хуулийн дагуу өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгосон иргэнийг ойлгоно.
Мөрөөр		
МД	Үзүүлэлтийн нэр	Үзүүлэлтийн тодорхойлолт
1	Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн анхан шатны бүртгэлд хамрагдсан хүний нийт тоо	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуульд заасан, Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн сангийн тогтолцооны дагуу шат, шатны Соёлын өвийн бүртгэл, мэдээллийн санд анхан шатны байдлаар бүртгэлд хамрагдсан нийт хүний тоог бичнэ.
2-6	Маягт 3.1.1-ийн баганы үзүүлэлтэд багтсан 7 ай сав энэ үзүүлэлтэд адил тусгагдсан	Маягт 3.1-ийн баганы үзүүлэлтийн нэрний 2-6 дугаарт бичигдсэн 7 ай савын төрөл зүйлийн тодорхойлолттой адилхан авч үзнэ.
Багана1=(2÷3÷4÷5÷6÷7÷8); Багана2= Багана(2÷3÷4÷5÷6÷7÷8)		

---o0o---